

Streszczenie pracy doktorskiej

Relacje bilateralne Rzeczypospolitej Polskiej z Republiką Czeską w latach 1993-2016

Celem pracy jest zbadanie rozwoju stosunków polsko-czeskich w kontekście ich pozycji i ról w systemie międzynarodowym. Przeanalizowane one zostały w oparciu o płaszczyzną polityczną, militarną, gospodarczą, kulturalną, naukową i transgraniczną z uwzględnieniem oddziaływania czynników zewnętrznych na poziomie regionalnym, europejskim i globalnym. Uwaga koncentruje się na wpływie mocarstw i państw w najbliższym sąsiedztwie Polski i Czech na wzajemne relacje oraz aktywności w wielostronnych strukturach współpracy międzynarodowej, szczególnie w Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego, Unii Europejskiej i Grupie Wyszehradzkiej.

W pracy zostały wykorzystane głównie pozycje książkowe, artykuły naukowe, a także raporty, analizy, roczniki polskiej i czeskiej polityki zagranicznej. Przeanalizowano również umowy dwustronne i deklaracje. Cenne uzupełnienie stanowiły artykuły prasowe, wywiady i dane statystyczne.

Płaszczyzną teoretyczną dla badanych relacji stanowi realizm strukturalny Kennetha Waltza, podkreślający wzajemne oddziaływania między państwami a strukturą systemu międzynarodowego. W pracy postawiono następujące hipotezy badawcze: 1. Relacje bilateralne Rzeczypospolitej Polskiej z Republiką Czeską w latach 1993-2016 wzmocniły pozycję obu państw w systemie międzynarodowym oraz subsystemach europejskim i środkowoeuropejskim. 2. Cel zapewnienia bezpieczeństwa przyczynił się do rozwoju polsko-czeskich stosunków dwustronnych. 3. Realizowanie interesów narodowych przez Polskę i Czechy stanowiło niekiedy przeszkodę we wzajemnej współpracy. Dodatkowo zadanych zostało kilka pytań badawczych umożliwiających weryfikację tych hipotez. Analiza stosunków polsko-czeskich została oparta na określonej metodologii, obejmującej: podejście empiryczne, metodę porównawczą, metody właściwe dla nauk historycznych (opisową, filologiczną, progresywną i retrospektywną), a przede wszystkim – z punktu widzenia neorealistycznego paradygmatu – analizę systemową.

W pracy omówiono zastosowaną w odniesieniu do stosunków polsko-czeskich teorię neorealistyczną, wyjaśnione zostało również pojęcie „bilateralizm”. Następnie przedstawiono tło historyczne kształtowania się wzajemnych relacji polsko-czeskich oraz uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne polityki zagranicznej obu państw jako punkt wyjścia do rozważań

na temat współpracy oraz wzmocnienia lub osłabiania ich pozycji w systemie międzynarodowym w latach 1993-2016 w różnych dziedzinach aktywności. Uwzględnione zostały również najefektywniejsze obszary wspólnych działań, a także przyszły kierunek polsko-czeskich relacji bilateralnych w oparciu o priorytety polityki zagranicznej obu państw.

Praca wykazała, że współpraca Polski i Czech w różnych sferach działalności wzmocniła ich pozycję w systemie międzynarodowym, a najbardziej w Europie Środkowej. Na współpracę obu państw istotny wpływ miała polityka światowego hegemonu – Stanów Zjednoczonych i innych mocarstw, głównie Rosji, Niemiec, a w ostatnich latach także Chin. Zapewnienie bezpieczeństwa narodowego w znacznej mierze ukierunkowywało stosunki polsko-czeskie, co było szczególnie widoczne w dążeniu obu państw do struktur euroatlantycznych. Z kolei takie procesy jak konflikt ukraińsko-rosyjski, migracja uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej, terroryzm, kryzys jedności Unii Europejskiej oraz projekt Nord Stream ze względu na zróżnicowanie interesów narodowych obu państw hamowały rozwój tych stosunków, głównie w zakresie zapewnienia wspólnego bezpieczeństwa militarnego i ekonomicznego. Zaproponowany model bilateralnych relacji Rzeczypospolitej Polskiej z Republiką Czeską, z uwzględnieniem pozycji obu państw w systemie międzynarodowym, wskazał na konieczność ich rozwijania w ramach NATO i Unii Europejskiej oraz pogłębienia współpracy w innych sferach działalności, także w oparciu o kontakty regionalne.

Słowa kluczowe: stosunki polsko-czeskie, polska polityka zagraniczna, neorealizm, system międzynarodowy

Wrocław, 25.06.2019 r.

Paulina Białejewska